

BESLUITENLIJST

VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE RAAD, op 5 juli 2022 – 17:00 uur

Aanwezig:

de voorzitter: mevr. R.P. Hoytink-Roubos
de plv. griffier: mevr. A.M.P. Raijmakers

de raadsleden: **GBO-fractie:** dhr. H.W.G.M. Vreman, mevr. E.C. Patalias-Pieks, mevr. J.M. Huisman, dhr. P.R. de Vries, dhr. A.H. Veraart, mevr. C.M.V. Wartes-de Boef en dhr. A.W. Schoneveld.
CDA-fractie: dhr. R.B.H. Beune, dhr. M.J. van Baak, Dhr. L.Consoli, dhr. M.R.M. Markus, dhr. H.J. Mulder (vanaf 17.08 uur), mevr. M.J. Mulder en H. van der Weijden
D66-fractie: mevr. M.A.C. de Vries, mevr. J.T.A. Hanekamp-Janssen (vanaf 17.25 uur) en mevr. J.L. Termorshuizen
BOB-fractie: dhr. G.J.M. op de Weegh en dhr. A. Noordermeer.
VVD-fractie: dhr. P.W. de Waard, dhr. K. Grimm en mevr. J. Rouwenhorst
GL-fractie: mevr. C.J. Bruinsma, dhr. E.H.A. Roze en Dhr. T. Hoffmann
PvdA-fractie: dhr. E. Elbers
CU-fractie: mevr. G. Maaijen

Collegeleden: dhr. D.E.W. Horsthuis-Tangelder, dhr. A.H. Post, Dhr. W.H. Hol, mevr. C.B.A. Teunissen, dhr. A.T.L. van den Dam

Overige aanwezigen: Dhr. P.J.E. Breukers (gemeentesecretaris)

Afwezig: dhr. J.G.M. van der Heijden (GBO) en mevr. D.J.M. Vennis (BOB)

1	Opening <u>De voorzitter</u> opent de vergadering om 17:00 uur en deelt mee dat de heer Van der Heijden en mevrouw Vennis afwezig zijn. De heer Mulder en mevr. Hanekamp-Janssen zijn wat later.
2	Vaststelling agenda <u>De voorzitter</u> stelt voor de pauze na de eerste termijn met 15 minuten in te korten. De aangepaste agenda wordt vastgesteld.
3	Mededelingen <u>De voorzitter</u> meldt dat er is aangekondigd door LTO dat er rond 20.45 uur boeren naar het gemeentehuis komen om iets aan te bieden. Meer hierover is op dit moment ook nog niet bekend. Verder meldt de voorzitter dat het noodbevel voor de boerenprotesten op Park 15 morgen om 08.00 uur afloopt. Er is nu een Noodverordening in voorbereiding voor Park 15. Deze verordening moet in de eerstvolgende raadsvergadering bekrachtigd worden, dit zal op 12 juli a.s. zijn.

4	Spreekrecht publieke tribune <u>Mevr. Schrijver</u> spreekt in namens ouders van De Elstar en De Wegwijzer over de verkeersveiligheid van de kinderen ivm de verhuizing naar de Mozartstraat. * <u>De voorzitter</u> zegt toe de door mevr. Schrijver gestelde vragen via de griffie doorgeleid worden naar het college. <u>Dhr. Barends</u> spreekt in over de kadernota.
5	Geactualiseerde grondexploitaties en Projectenboek 2022 Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen mevr. Hanekamp-Janssen was op het moment van stemmen nog niet aanwezig
6	Jaarstukken 2021 <u>De voorzitter</u> van de auditcie, <u>dhr. Markus</u> geeft een terugkoppeling van de laatste auditcommissie vergadering en geeft een positief advies over de jaarstukken 2021. <u>D66</u> geeft aan de beantwoording van de technische vragen over de jaarstukken nog niet te hebben ontvangen. <u>De voorzitter</u> zegt toe dat dit uitgezocht wordt en D66 deze beantwoording z.s.m. toegestuurd krijgt. <u>Stemverklaring BOB</u>: BOB stemt nadrukkelijk niet in met de nieuwe programma indeling. Het voorstel wordt unaniem aangenomen.
7	Kadernota 2023 Algemene beschouwingen alle fracties (zie bijlage 6 t/m13) *<u>Wethouder Van den Dam</u>: Het uitwerken van verschillende alternatieven is iets waar we tijdens de bijeenkomst op 12 juli verder met de raad over in gesprek gaan. De wethouder zegt toe dat het college zijn uiterste best gaat doen om het uitvoeringsprogramma in september naar de raad te kunnen sturen. De crisissen die effect hebben gehad op Overbetuwe zullen meegenomen worden in het uitvoeringsprogramma. Bij de begroting zal er een goede financiële doorberekening komen. Op het verzoek om bij de begroting een visie en concrete maatregelen te laten zien, zodat helder wordt op welke vlakken dit college anders is dan het vorige college, geeft de wethouder aan dat dit verzoek wordt meegenomen bij de totstandkoming van het uitvoeringsprogramma. *<u>Wethouder Horsthuis-Tangelder</u>: Ruimte creëren voor bedrijven zal worden meegenomen in de actualisering van de Omgevingsvisie die in 2023 op de agenda staat. Bij onze bestaande woningbouwplannen lopen we niet tegen beperkingen qua stikstof aan. Wij zijn hierover momenteel wel in gesprek met o.a. LTO over de zorgen die de boeren hebben geuit. Maar de verantwoordelijkheid hierover liggen op landelijk en provinciaal niveau. Wethouder zegt wel toe de raad hier actief mee te nemen in de informatievoorziening. *<u>Wethouder Teunissen</u>: zegt toe dat de huiskamers / ontmoetingsplaatsen meegenomen worden in het uitvoeringsprogramma.

	<u>*Portefeuillehouder Hoytink-Roubos</u>: zegt toe dat er naast het jaarlijkse bijpraat moment met de gemeentesecretaris aan het eind van het jaar een memo richting de raad komt waarin de raad wordt bijgepraat over de stand van zaken met betrekking tot de krapte op de arbeidsmarkt en vitale taken. <u>*Wethouder Hol</u>: De raad heeft bij het vaststellen van ambitiesdocument 2030, sociale, slimme en schone mobiliteit al opdracht gegeven aan de slag te gaan met de verkeersveiligheid. In september komt de startnotitie verkeersveiligheid naar de raad, daar zijn deze punten al in meegenomen. VVD, PvdA, D66 en CU stemmen voor amendement A-1 (bijlage 1) en GBO, CDA, GL en BOB stemmen tegen, waarmee dit amendement met 8 stemmen voor en 19 tegen is verworpen. <u>Stemverklaring CU</u>: Christenunie is bereid het college de 1^e bouwstenen te gunnen en stemt daarom voor de Kadernota 2023. <u>Stemverklaring PvdA</u>: PvdA stemt tegen de Kadernota, omdat PvdA tegen het 3^e beleidsuitgangspunt is waarbij nieuwe uitgaven worden getemperd. <u>Stemverklaring D66</u>: D66 stemt voor de Kadernota om vertrouwen in het college uit te spreken door de Kadernota te zien als een 1^e bouwsteen. Daarmee is echter nog niet gezegd dat D66 met alle nieuwe beleidsstukken akkoord is. CDA, VVD, GBO, D66, BOB en CU stemmen voor het voorstel en PvdA en VVD stemmen tegen, waarmee het voorstel met 23 stemmen voor en 4 stemmen tegen is aangenomen. PvdA stemt voor motie M-1 (bijlage 2) en CDA, VVD, GBO, GL, D66, BOB en CU stemmen tegen, waarmee deze motie met 1 stem voor en 26 tegen is verworpen. Motie M-2 wordt aangepast, in het dictum bij punt 1 wordt “per initiatief” verwijderd. De aangepaste motie M-2 (bijlage 3) wordt unaniem aangenomen. Motie M-3 wordt aangepast, in het dictum bij punt 1 wordt “met een plan” verwijderd en bij punt 2 wordt vitale functies vervangen door vitale taken. De aangepaste motie M-3 (bijlage 4) wordt unaniem aangenomen. VVD, PvdA, D66, CU en BOB stemmen voor motie M-4 (bijlage 5) en CDA, GBO en GL stemmen tegen, waarmee deze motie met 10 stemmen voor en 17 tegen is verworpen.
8	Sluiting <u>De voorzitter</u> sluit de vergadering om 20.57 uur.

Aldus vastgesteld ter openbare vergadering van 20 september 2022

DE RAAD VOORNOEMD

De griffier,

De voorzitter,

Drs. D.E. van der Kamp

R.P. Hoytink-Roubos.

Bijlage 1:

A-1

AMENDEMENT – Kadernota2023 voor kennisgeving aannemen

Voorstel nr.
Onderwerp/ontwerpbesluit: #7. Kadernota 2023
De raad van de gemeente Overbetuwe in vergadering bijeen d.d. 5 juli 2022
Ondergetekende(n) stellen voor het ontwerpbesluit als volgt te wijzigen: 1. De Kadernota 2023 vaststellen Te schrappen en te vervangen door: 1. De Kadernota 2023 voor kennisgeving aan te nemen
Toelichting: De overweging voor dit amendement is dat: • Het coalitieprogramma van het nieuwe college is nog niet doorgerekend in de kadernota • Er volgt na de kadernota en voor de begroting nog een uitvoeringsprogramma waarmee meer duidelijk wordt over de ambities van het college en de impact op de financiële begroting. • De kadernota geeft daarmee op dit moment onvoldoende kaders voor de begroting en kan daarmee beter voor kennisgeving worden aangenomen, waarmee de politieke discussie over te maken keuzes op basis van een goed en meer volledig beeld plaats kan vinden tijdens de behandeling van de begroting voor 2023 en verder.
Ondertekening en naam: VVD: Peter de Waard PvdA: Elbert Elbers D66: Mariel de Vries CU: Gerdien Maaijen

Dit amendement is: *aangenomen / verworpen* in de vergadering van:

Stemverhouding:

Fracties voor:

Fracties tegen:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
mr. A.M.P. Raijmakers
plv. griffier

.....
R.P. Hoytink-Roubos
voorzitter

Bijlage 2:

M-1 MOTIE

Voorstel:
Motie bij agendapunt 7. Kadernota 2023.
De raad van de gemeente Overbetuwe in vergadering bijeen d.d. 5 juli 2022.
Onderwerp: ambitieuze investeringsagenda.
De ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Overbetuwe, Overwegende dat 1. het college drie beleidsmatige uitgangspunten voorstelt voor de eerstvolgende begroting; 2. het derde uitgangspunt luidt: nieuwe uitgaven worden getemperd en zijn alleen mogelijk als bestaand beleid in gelijke mate wordt ingeperkt; 3. Een begroting in dienst moet staan van een duurzame en inclusieve economie, waarin voor iedereen plaats is; 4. Overbetuwe anticyclisch moet investeren.
Verzoekt het college om: 1. In de Programmabegroting 2023 een ambitieuze investeringsagenda met extra investeringen in bestaanszekerheid, volkshuisvesting, onderwijs en een duurzame economie te presenteren; en gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening, naam: PvdA, Elbert Elbers

De motie is *aangenomen* / *verworpen* in de vergadering van:

Stemverhouding:

Fracties voor:

Fracties tegen:

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
mr. A.M.P. Raijmakers
plv. griffier

.....
R.P. Hoytink-Roubos
voorzitter

Bijlage 3:

M-2 MOTIE

Voorstel:
Motie bij agendapunt 7. Kadernota 2023.
De raad van de gemeente Overbetuwe in vergadering bijeen d.d. 5 juli 2022.
Onderwerp: hogere structurele bijdrage initiatieven voor ontmoeting inwoners.
De ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Overbetuwe, Overwegende dat 1. het maatschappelijke belang van ontmoetingen voor inwoners, waaronder ouderen groot is; 2. deze ontmoetingen de sociale cohesie van inwoners bevorderen en bijdragen aan het algemeen welzijn van onze inwoners; 3. de lange coronaperiode het ontmoeten van elkaar uiterst moeilijk heeft gemaakt; 4. deze ontmoetingen voor inwoners zeer belangrijk zijn door het tegen gaan van eenzaamheid; 5. huiskamerinitiatieven inwoners een laagdrempelige ontmoetingsplek bieden; 6. er uit de bestedingsreserve coronagelden een eenmalige schenking van 500 euro beschikbaar is gesteld aan bestaande initiatieven voor ontmoeting. 7. er in meerdere dorpen van Overbetuwe huiskamerinitiatieven zijn.
Verzoekt het college om: 1. Vanaf de Programmabegroting 2023 een structurele extra bijdrage te ramen voor ontmoeting van inwoners, waaronder ouderen (huiskamers); 2. de raad hiertoe een voorstel te doen in de Programmabegroting 2023-2026 met een bijbehorend dekkingsvoorstel; en gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening, naam: PvdA, Elbert Elbers BOB, Ard op de Weegh D66, Mariel de Vries VVD, Peter de Waard CU: Gerdien Maaijen

De motie is *aangenomen* in de vergadering van: 5 juli 2022

Stemverhouding:	<u>Fracties voor:</u>	<u>Fracties tegen:</u>
		
	alle (27).....	geen.....
		
		
		

.....
 mr. A.M.P. Raijmakers
 plv. griffier

.....
 R.P. Hoytink-Roubos
 voorzitter

Bijlage 4:

M-3

MOTIE **Krapte op de arbeidsmarkt en vitale functies**

Voorstel:
Keuze: -Naar aanleiding van agendapunt van de raad nr. 7. Kadernota 2023
De raad van de gemeente Overbetuwe in vergadering bijeen d.d. 5 juli 2022
Onderwerp: Vitale functies voor het uitvoeren van de kerntaken
De ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Overbetuwe, Overwegende dat - In de Kadernota 2023 aanzienlijke risico's worden benoemd in verband met de krapte op de arbeidsmarkt. - Niet duidelijk is welke extra activiteiten er uit het coalitieprogramma voortkomen. - Die risico's en onzekerheden er ook voor kunnen zorgen dat de gemeente op enig moment niet al haar taken op een goede manier kan uitvoeren. - Duidelijk moet zijn welke activiteiten (kerntaken) zondermeer gegarandeerd moeten zijn. - Om het uitvoeren van de kerntaken goed in beeld te krijgen inzicht in de vitale functies per domein noodzakelijk is. - De organisatie en de raad in voorkomende gevallen inzicht moet hebben om de juiste afwegingen te kunnen maken. - Het college heeft aangekondigd dat de gemeentesecretaris voor het einde van het jaar de raad zal informeren over de organisatieontwikkelingen. - Het aspect van arbeidskrapte en het waarborgen van vitale functies daarin expliciet meegenomen zou kunnen worden.
Verzoekt het college - om de raad voor het einde van het jaar te informeren hoe de organisatie omgaat met de krapte op de arbeidsmarkt en de wijze waarop zij zich voorbereidt op de mogelijke gevolgen van een structureel personeelstekort. - om specifiek aan te geven wat de vitale taken per domein zijn en de wijze waarop die ook bij ernstig personeelstekort gegarandeerd zullen worden.
en gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening, naam: VVD: Karel Grimm

PvdA: Elbert Elbers
 D66: Mariel de Vries
 CU: Gerdien Maaijen

De motie is *aangenomen* in de vergadering van: 5 juli 2022

Stemverhouding:	<u>Fracties voor:</u>	<u>Fracties tegen:</u>
		
	...alle (27).....	geen.....
		
		
		
		

.....
 mr. A.M.P.
 plv. griffier

.....
 R.P. Hoytink-Roubos
 voorzitter

Bijlage 5:

M4

MOTIE Oplossen knelpunten verkeersveiligheid

Voorstel:
<i>Keuze:</i> Naar aanleiding van agendapunt Kadernota 2023
De raad van de gemeente Overbetuwe in vergadering bijeen d.d. 5 juli 2022
Onderwerp: Oplossen knelpunten Verkeersveiligheid
De ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Overbetuwe, Is van mening dat: - Verkeersveiligheid een belangrijk thema is voor de inwoners van onze gemeente. - Het college hier mede op basis van o.a. de unaniem aangenomen motie van D66 van 3-11-2020 specifieke aandacht aan wil gaan geven. - Het rapport van BLIQ (verkeersveiligheidsrapportage) over 2021 laat zien dat er in Overbetuwe in 2021, 232 verkeersongevallen zijn geweest met 27 gewonden en 5 doden. Deze cijfers sinds 2017 redelijk stabiel zijn. - Dit BLIQ rapport concreet aantoonst wat de Top 10 van de <i>meest onveilige trajecten én meest onveilige kruispunten</i> zijn in Overbetuwe, wie er bij ongevallen betrokken waren, wat de snelheid was en wanneer op de dag het ongeval plaats vond. - Het veiliger maken van verkeerssituaties om forse financiële investeringen vraagt. - Een 30 km bord plaatsen is niet voldoende om de snelheid te verlagen, er moeten ook aanpassingen gedaan worden in de hele (verkeers)infrastructuur. - De gemeente Overbetuwe het budget voor verbetering gehalveerd heeft in 2020 van 50.000 naar 25.000 euro. - Het College zelf ook aangeeft dat dit budget ontoereikend is om onveilige locaties

- aan te pakken.
- Inwoners zelf ook goed zicht hebben op verkeersonveilige situaties en er wat gedaan moet worden met het feit dat het aantal meldingen over verkeersonveilige situaties toeneemt in Overbetuwe.

Verzoekt het college

- Op basis van het BLIQ rapport in 2022 met een onderbouwd plan en begroting te komen hoe de onveilige verkeerssituaties in Overbetuwe de komende jaren aangepakt wordt en welk bedrag hiervoor in de begroting van 2023 en verder vrijgemaakt wordt.
- De BLIQ-lijst met meest onveilige trajecten en kruisingen te blijven monitoren en deze te laten aanvullen met door inwoners genoemde 'verkeersonveilige situaties'.
- Deze lijsten en de gewenste en geplande aanpak inzichtelijk te maken voor inwoners van onze gemeente zodat ook bij hen de verwachting gemanaged wordt welke situaties we wanneer aanpakken en welke (nog) niet.

en gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening, naam en datum:

VVD: José Rouwenhorst

PvdA: Elbert Elbers

D66: Mariel de Vries

CU: Gerdien Maaijen

De motie is *aangenomen* / *verworpen* in de vergadering van:

Stemverhouding:

Fracties voor:

Fracties tegen:

.....

.....

.....
 mr. A.M.P.
 plv. griffier

.....
 R.P. Hoytink-Roubos
 voorzitter

Bijlage 6:

Gemeentebelangen Overbetuwe (GBO):

Vz, collega's en belangstellenden op de tribune en thuis.

De kadernota 2023 ligt voor, maar alhier nader in te gaan kunnen en mogen we onze ogen niet sluiten voor de grote maatschappelijke opgaven resp. problemen waarmee we vandaag aan de dag als land en samenleving worstelen.

Denk aan alle crises, ofschoon je dat woord gelet op de inflatoire karakter maar niet meer moet gebruiken.

Niettemin noem ik er een paar zonder volledig te willen zijn. De wooncrises, de klimaatcrisis, de energietransitie, de inflatiecrises, de oorlog in Oekraïne, de opdoemde coronacrisis, de stikstofcrisis.

Veel van deze opgaven resp. problemen zullen vroeg of laat op de gemeente neerdalen om vervolgens tot een oplossing te moeten komen.

Da vraagt van ons als raad, het college en de ambtelijke organisatie forse inspanningen en naar verwachting de nodige financiële middelen.

KADERNOTA:

Voorliggende kadernota is weliswaar weinig concreet, hetgeen we kunnen begrijpen na nog geen twee maanden als college in functie te zijn, maar geeft tegelijkertijd ruimte voor invulling en daagt uit.

Met grote belangstelling wachten wij op de uitvoeringsnota en vervolgens de financiële vertaling in de programmabegroting 2023. Wij gaan ervan uit, dat deze uitvoeringsnota ons vroeg in september zal bereiken, opdat wij als raad samen in staat zijn daarop tijdig en adequaat te reageren, zodat eventuele aanpassingen in de programmabegroting 2023 kunnen worden verwerkt.

Overeind is en blijft immers staan, dat wij als raad samen aan zet zijn en wij als raad op basis van een aantal speerpunten het college op weg moeten helpen. Voor GBO blijft overigens in deze ons verkiezingsprogramma de leidraad.

Het blijft jammer, dat het een gewoonte in deze gemeente is om de effecten van de meicirculaire niet in deze nota mee te nemen. Zeker wanneer de effecten fors zijn, zoals nu het geval lijkt te zijn.

Dit maakt het nog moeilijker voor ons als raad om de ambities, die in het collegeprogramma zijn verankerd verder uit te bouwen of bij te stellen.

Zoals gezegd, ambities zijn er meer dan voldoende maar wij realiseren ons terdege, dat onze organisatie dit allemaal moet kunnen behappen.

Recent hebben we het projectenboek met tastbare en minder tastbare projecten onder ogen gehad en wij zijn als GBO van oordeel, dat een pas op de plaats moet worden gemaakt en wij ons moeten focussen op bestaande en genoemde ambities in dit document.

Speerpunten, die in ons verkiezingsprogramma en vervolgens het coalitieprogramma met nadruk staan vermeld, willen wij vanzelfsprekend ook met stip terugzien in het uitvoeringsprogramma. Te denken valt daarbij aan burgerparticipatie, woningbouw, energietransitie/duurzaamheid, sociaal domein en digitalisering.

In kort bestek zal ik deze onderwerpen de revue laten passeren.

Participatie:

Een speerpunt van GBO. Wij willen dit richting onze inwoners niet alleen faciliteren maar ook actief initiëren. In gesprek met onze inwoners over wat men wil en verwacht.

Nagaan wat onze inwoners bereid zijn zelf te ondernemen en hen -waar mogelijk- te ondersteunen. De interactie willen we dan ook versterken met bv. het instellen van een schaduwraad, gemeentepanel en kinderraad/jeugdraad.

Maar ook de informatie, die wij als gemeente aan onze inwoners willen overbrengen moet eenvoudig, begrijpelijk en compleet zijn. De landelijke politiek laat dit, zoals uit de laatste peiling van "Een van Vandaag" blijkt, ook heel duidelijk zien. Begrijpelijke taal maakt de politiek laagdrempelig.

Woningbouw:

De opgaven waarvoor wij in deze collegeperiode en vervolgens in regionaal verband tot 2030 staan, zijn niet mis. Knelpunten, die we moeten overwinnen zijn niet alleen stikstof en spuitzones maar ook

de almaar stijgende grondstofprijzen, loonkosten en de levering van materialen. De nationale woon- en bouwagenda gaat uit van de bouw van nog meer woningen. Wij moeten in dat verband trachten om van de provincie meer subsidies te verkrijgen.

Ook de ruimhartige en proactieve medewerking van de woningbouwverenigingen is een belangrijke voorwaarde.

De knelpunten in de opgave woningbouw wordt verder versterkt door het tekort aan stroom/energie.

Wat betekent dit voor onze woonopgave?

Los van vorenstaande is onze opgave om in deze collegeperiode 1000 woningen te bouwen, zoals genoemd fors. Wij roepen het college op om deze opgave waar te maken. Het kan en mag niet zo zijn, dat onze senioren en jongeren nog langer op geschikte huisvesting moeten wachten. GBO is blij, dat in o.a. Zetten, Driel en Heteren plannen in uitvoering zijn of binnenkort komen en hoopt, dat ook onze grootste kern hier niet bij achterblijft.

Duurzaamheid:

Ook bij dit programma is participatie essentieel. Denk daarbij aan het plaatsen van windmolens en zonneparken.

De raad is ook hier aanzet doorzelf met voorstellen te komen aangaande het geluid en gezondheid van windmolens.

Met versterkte aandacht zullen we vorm moeten geven aan de energietransitie.

De doelstellingen, zoals verwerkt in de kadernota onderschrijven wij ten volle maar ook hier de opnieuw rijzende vraag kunnen we organisatorisch gezien al die ambities verwezenlijken.

Wij vinden dat de inspanningen voor een circulair ambachtscentrum met kracht ter hand moeten worden genomen.

Sociaal domein:

Onzekerheid met betrekking tot de financiën en dan in bijzonder de jeugdzorg blijft groot.

Los daarvan is het zeer de vraag welke taken in komende jaren op dit terrein bij de gemeente blijven, gelet op alle hervormingsplannen van dit kabinet.

Ook de zorg die wij telkenmale hebben uitgesproken met betrekking tot het abonnementstarief WMO blijft helaas tot 2025 overeind.

Pas dan is het kabinet voornemens om huishoudelijke hulp naar draagkracht in te voeren. Dat betekent komende jaren opnieuw een extra beslag op de gemeentelijke financiën.

Goed te constateren, dat het achttienpunten plan intussen zijn vruchten afwerpt en dat m.n. in de jeugdzorg de kosten afnemen door een andere lichtere verwijzing.

Digitalisering:

Dit onderwerp mede in relatie tot de dienstverlening aan onze burgers vraagt blijvend grote aandacht. Maar ook oog voor alle gevaren die op de loer liggen. Onze vraag in algemene zin is dan ook of deze gemeente hierop voldoende is voorbereid? Denk bv. aan de Tracht race code, het Open webconcept en de Omgevingswet.

Naast deze speerpunten vz. zijn er een andere zaken, waarvoor wij uw aandacht vragen. Denk aan de veiligheid in algemene zin, de verkeersveiligheid/mobiliteit, waarvan de knelpunten in samenspraak met onze inwoners snel worden aangepakt.

De openbare ruimte verdient aandacht, want er zijn

voldoende plekken in de gemeente, waar deze ruimte er allesbehalve ordentelijk uitziet.

Onze fractie realiseert zich, dat dat geld kost maar bij de beheer- en onderhoudsplannen die in komende periode aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd, zullen wij ons kritisch opstellen.

Sport draagt in de ogen van GBO bij aan het lichamelijk en geestelijk welzijn van onze inwoners en de steun van de gemeente moet daarom worden gecontinueerd. Het mogelijk verhogen van de tarieven van accommodaties achten wij dan ook niet wenselijk.

Op economisch gebied kunnen we ons voorstellen, dat er een proef wordt opgestart, waar pakketbezorgers slechts eenmaal per dag een staat of wijk aan te doen of wijk gebonden ophaal-locaties realiseren, zoals we die nu al in elke kern kennen.

De regionale samenwerking, waarbij het belang van onze eigen inwoners voorop moet staan maar daarbij mogen de grote samenwerkingsverbanden niet uitgroeien tot zelfstandige eenheden, zoals we die in het verleden hebben gekend, en waarbij wij als raad het inzicht en medezeggenschap verliezen.

De kunst en cultuur, die volgens de Kadernota meer moet worden “verkoch” omdat het toeristische trekpleisters zijn (Romeinse opgravingen).

Vz, we kunnen wel alle programma's aflopen, maar zoals bij de inleiding gezegd, deze nota is weinig concreet maar bevat daarentegen uitdagingen en de mogelijkheid tot nadere invulling. Onze conclusies zullen we dan ook pas bij het uitvoeringsprogramma en de begroting 2023 kunnen uitdragen.

Vanzelfsprekend willen we wel ten aanzien van de financiën het volgende opmerken.

Financien:

Voor komende jaren zien de financiën er positief uit, mede gezien het positieve saldo van de jaarrekening 2021. De algemene reserve groeit en het weerstandsvermogen is goed.

Nochtans zijn er grote risico's. Vooral moet dan worden stilgestaan bij de opgaven voor de woningbouw, de energietransitie, het klimaat en de veiligheid.

Ook externe factoren maken, dat er grote risico's zijn. Denk daarbij aan de voeding van het gemeentefonds na 2025, de groene Metropoolregio, ODRA en VVGM.

De ontwikkelingen in het sociaal domein vragen forse aandacht. Immers wat zijn de gevolgen voor een groot deel van onze inwoners van de hoge energierekening en de stijgende kosten voor het dagelijks levensonderhoud. Hebben deze factoren gevolgen voor een beroep op de Participatiewet en de schuldhulpverlening?

Moeten we het armoedebeleid in algemene zin actualiseren?

Moet de kostendelersnorm, die landelijk op stapel staat, nu al worden ingevoerd?

Moet de regeling “Overbetuwe doet “tegen het licht worden gehouden om aan de doelstellingen van een breed gebruik door onze inwoners te blijven voldoen?

Wat gaat er gebeuren als de corona weer volop zijn kop op steekt??

Daarnaast hebben we de ambities, waaronder een nieuw te realiseren sportcentrum in Elst, de nieuwe Wanmolen, waarvan de kosten zonder twijfel zullen oplopen, het zwembad in Zetten en andere plannen. Wij als GBO hebben echt de intentie de gemeente vooruit te helpen dus ook daar liggen nog onbenoemde kosten en risico's.

Tot slot vz. wij hebben waardering voor de open houding van het college, dat gestalte krijgt in de coalitieprogramma “ de raad aan zet”

Dat betekent echt, dat wij als GBO daaraan de hand zullen houden en ons, positief zullen opstellen maar oog hebben voor de grote uitdagingen die voor ons liggen.

Zorgen hebben wij en dat hebben we al eerder aangegeven over de ambtelijke organisatie. Is die voldoende bemenst, zijn er in deze tijden van krapte op de arbeidsmarkt plekken, die niet kunnen worden ingevuld, kunnen alle ambities en wettelijke taken nog worden uitgevoerd?

Graag een antwoord vz.

Wij gaan graag met de raad en het college de discussie komende maanden aan over het uitvoeringsprogramma en vervolgens de begroting en zien dit met vertrouwen tegemoet.

Een ander geluid door het samen te doen, kan immers voor onze inwoners heilzaam werken.

Dank voor voorliggende nota aan allen die daaraan een bijdrage hebben geleverd.

Amendement:

A1: Wanneer we dit amendement aannemen, kan het college de input die de fracties naar voren brengen ook voor kennisgeving aannemen. Wel vindt GBO het belangrijk, dat deze suggestie in dit amendement naar voren wordt gebracht.

Waar door vaststelling van de kadernota ook met de programma-indeling wordt ingestemd en GBO dat een prima ontwikkeling vindt, kan niet anders zijn dan dat wij dit amendement niet steunen.

M: ambitieuze investeringsagenda

Op zich is dit een prima motie, maar omdat het college nu aan zet is met het uitvoeringsprogramma is het niet verstandig deze motie aan te nemen, omdat deze motie dat traject kan doorkruisen. Maak een pas op de plaats.

M2: GBO vindt het constructief, dat wordt gedacht aan dit soort projecten en daartoe deze suggestie wordt gedaan. Maar ook hier geldt, laat het college in het uitvoeringsprogramma zijn werk doen en

wanneer dit item niet of onvoldoende wordt uitgewerkt, kunnen we altijd bij de vaststelling van de begroting hierop terugkomen.

M3: Zoals in onze beschouwing aangegeven maken ook wij ons zorgen over de mogelijke knelpunten in de organisatie. We wachten voorshands het antwoord van de portefeuillehouder af.

M4: De beantwoording van de gestelde technische vragen achten wij op zich al voldoende en daarom is o.i. deze motie overbodig.

Bijlage 7:

CDA:

Algemene Beschouwingen 05-07-2022

Voorzitter, collega's,

Een bekende lijn in Hamlet van Shakespeare is 'Brevity is the soul of wit', oftewel: 'beknoptheid is de ziel van verstand' (al klinkt het een stuk minder in de vertaling). De lijn wordt door een personage uitgesproken (Polonius) die een notoire breedsprakige doorprater is, en heeft derhalve een ironische ondertoon. Maar er valt wat voor te zeggen om deze uitspraak ook serieus te nemen, in de geest (vrij geïnterpreteerd dan) van een andere bekende uitspraak, dit keer van Wittgenstein: *Wovon man nicht sprechen kann, darüber muss man schweigen* (Waarover men niet spreken kan, daarover moet men zwijgen).

De Kadernota 2023 doet eer aan de serieuze interpretatie van de uitspraak van Polonius. En terecht! Als je tenslotte je eigen voornemen als coalitie is om 'samen aan zet' te zijn, is het niet meer dan verstandig om in hoofdlijnen aan te geven hoe de denkrichting voor de begroting eruit ziet.

Tegelijkertijd zijn er zaken (om Wittgenstein maar omgekeerd te citeren) waar men wel over moet praten en waar men niet over kan zwijgen. De Kadernota 2023 neemt ook dit serieus, door een aantal piketpaaltjes duidelijk neer te zetten als het om uitgangspunten voor beleid gaat, **en** door een nieuwe indeling te hanteren die in lijn is met het coalitieakkoord.

Ik zal dan ook namens de CDA fractie proberen (ondanks mijn gelijkenis – soms – met Polonius) om beknoptheid serieus te nemen, en zal me beperken tot het onderstrepen van een aantal punten die voor het CDA essentieel zijn.

Laat ik beginnen met de organisatie bedanken voor de heldere en verduidelijkende beantwoording van de gestelde technische vragen. En ook dank voor het nu al inzichtelijk maken via de TIC van 27-06 van de consequenties van de **meicirculaire 2022**, wat een realistischer beeld help schetsen voor de meerjarige ramingen voor de gemeente.

En laat ik ook meteen duidelijk maken dat het CDA deze Kadernota graag wil **vaststellen**. Wij vinden dat het (nu nog) ontbreken van een uitvoeringsprogramma geen belemmering is om dit document vast te stellen, en dat het vaststellen van dit document geen belemmering vormt om richting begroting een open en goede discussie met elkaar te voeren. Het CDA vindt het belangrijk om vast te stellen dat we deze nieuwe indeling een goede manier vinden om naar de samenleving te kijken en op basis daarvan een aantal voornemens te formuleren. Om meteen deze indeling als leidraad te gebruiken wil het CDA graag de volgende accenten meegeven:

- 1) Een **duurzame en gezonde samenleving** kan niet worden gerealiseerd zonder **leefbaarheid en bereikbaarheid** in acht te nemen. In die zin zijn de eerste 2 punten van de nieuwe indeling onlosmakelijk met elkaar verbonden. De huidige discussie en commotie rond het nieuwe voorgenomen stikstofbeleid maakt deze verbinding – in dit geval – pijnlijk duidelijk.

Het moge duidelijk zijn dat het CDA zich zorgen maakt over de toenemende polarisatie en de tweespalt die dreigt (en is al gedeeltelijk) te ontstaan tussen 'den Haag' en het lokale (provinciaal) niveau (en dat geldt voor meerdere terreinen). Gelderland is in dit opzicht een voorbeeld van een 'good practice'. Maatwerk moet leidend zijn.

Het is belangrijk als gemeente niet alleen te denken in termen van **klimaatadaptatie** maar ook ons te realiseren dat – al zijn de beslisgremia vaak op een veel hoger bestuurlijk niveau, zelfs globaal – zonder passende maatregelen voor **klimaatmitigatie** klimaatadaptatie een verloren strijd is. Graag zien we dit perspectief meegenomen in de uitwerking van de beleidsvoornemens van de gemeente.

- 2) Sport en beweging zijn hoekstenen voor een **gezonde** én een **leefbare** samenleving. We ondersteunen volledig de voornemens van de Kadernota en zijn blij dat - in lijn met het coalitieakkoord – het behoud van de 2 zwembaden in Elst en Zetten een feit is. Daarnaast wil het CDA graag benadrukken het belang van onze vrijwilligers als de motor in vele verenigingen, activiteiten en evenementen in al onze dorpen. Zonder vrijwilligers geen leefbare samenleving!

- 3) Betaalbare woningen voor iedereen, levensloopbestendige woningen, duurzame woningen, dit alles met behoud van de leefbaarheid die Overbetuwe aantrekkelijk maakt: hier ligt een grote uitdaging voor onze gemeente, een die scherpe keuzes vereist. Het CDA vindt het voorstel om (ik citeer) *‘een deel van de nieuwbouwwoonwoningen toewijzen aan eigen inwoners’* een niet vanzelfsprekende maar wellicht noodzakelijke maatregel. Er is beleidsmatig wel veel meer nodig dan dat, we hebben uiteraard een Woonagenda die wel moet blijven aansluiten bij een snel veranderende markt.

- 4) Een **leefbare samenleving** is een samenleving waar mensen bewust mee kunnen doen op basis van hun talenten en ondersteund kunnen worden zowel wanneer het minder gaat maar ook in het ontplooiën van die talenten. **Interactie, inclusiviteit** en goede kansen voor **werken en leren** zijn wederom onlosmakelijk met elkaar verweven en zoeken naar **synergieën in beleid** is essentieel. Een paar verdere accenten:
 - a. De rol en betekenis van de huidige vormen van **burgerparticipatie** verdienen extra aandacht. Benutten we zo veel mogelijk het potentieel van onze inwoners op dit moment? Zijn andere vormen van ‘lekenbestuur’ ook denkbaar? Het is de moeite waard om de komende tijd met elkaar hierop dieper in gesprek te gaan.
 - b. Optimale ondersteuning voor mensen die het nodig hebben is een uiting van voor het CDA centrale begrippen **gerechtigheid** en **solidariteit**. De (niet altijd even positieve) ervaringen van de afgelopen jaren o.a. op het gebied van Jeugdzorg dienen meegenomen te worden om er voor te zorgen dat het uitgesproken streven om (ik citeer) *‘het voorzieningenniveau kwalitatief op een hoog peil te houden en de kosten in overeenstemming te laten zijn met de beschikbare budgetten’* vanuit een inhoudelijk perspectief wordt ingevuld en niet alleen overkomt als een financiële operatie.
 - c. Keuzes als het om beleid gaat dat met **werk en onderwijs** te maken heeft kunnen niet los gezien worden van de regionale context. Overbetuwe heeft een centrale ligging in de regio en kan (moet!) een cruciale schakel worden én optimaal gebruik kunnen maken van initiatieven zoals de **Food Valley** en de **Health Valley**. Dat zijn concrete manieren om invulling te geven aan het in punt 8 **Algemeen bestuur** aangegeven streven om onze *‘strategische ligging...nog beter te benutten’*

- 5) Voorzitter, twee laatste opmerkingen als het gaat om de **Informatie- en kennissamenleving** en **Financiën en bedrijfsvoering**.
 - a. **Informatie- en kennissamenleving:** begrijpelijke taal en transparantie zijn uiteraard heel belangrijk, maar de valkuil kan zijn om te denken dat ‘technische transparantie’ (alles zo veel mogelijk inzichtelijk maken) automatisch betekent grotere mogelijkheden om mee te doen of beter begrip. Soms is het nodig of bepaalde processen niet helemaal open te gooien (denk aan kwesties waar privacy of kwetsbare situaties een rol spelen), en in dit geval transparantie is kunnen uitleggen waarom met niet geheel transparant kan zijn;
 - b. **Financiën en bedrijfsvoering:** terecht wordt in hoofdstuk 7 aangegeven dat zorgvuldigheid nodig is om een balans te houden tussen wensen en ambities en realisatiemogelijkheden. Dat mag niet in stagnatie resulteren: wederom geldt hier dat (ik citeer) *‘transparant verantwoorden’* ook kan betekenen waarom impopulaire keuzes gemaakt dienen te worden. Het primaat van de politiek mag nooit ontaarden in goedkope populisme.

Voorzitter, ik rond af. Het mag duidelijk zijn dat het CDA tevreden is met de manier waarop de eerste stappen naar de begroting 2023 zijn genomen. Het zijn eerste stappen, de komende maanden zullen uitwijzen hoe we met zijn allen (college, raad, organisatie) in staat zullen zijn om het 'Samen aan zet' ideaal vorm te geven.
Voorzitter, tot zover mijn eerste termijn.

Luca Consoli
Fractievoorzitter CDA Overbetuwe

Bijlage 8:

D66:

Algemene beschouwingen D66

We wonen hier niet op een eiland: een goede toekomst voor Overbetuwe bereiken we alleen als we elkaar en anderen de hand reiken.

Dit jaar is een bijzonder jaar in meerdere opzichten. De wereld om ons heen gaat niet alleen gebukt onder de gevolgen van Corona, maar ook de oorlog die woedt in Europa en de zichtbare gevolgen van het feit dat we nog steeds slecht voor onze planeet zorgen. We kunnen en mogen onze ogen niet sluiten voor wat er in de wereld om ons heen gebeurt. Het maakt dat D66 de uitdagingen waar we hier in Overbetuwe voor staan op een andere manier ziet, want wat er in de wereld gebeurt heeft ook invloed op Overbetuwe.

Dat betekent dat we in moeten zetten op niet alleen het welzijn van onze inwoners, maar ook lief zijn voor onze natuur.

Het bevorderen van welzijn van onze inwoners doen we door te zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving, een plek om te wonen, genoeg banen, gelegenheid om mee te doen en goede zorg.

Goede zorg staat onder druk: de kosten stijgen alsmaar en hoewel nu even qua kosten de druk van de ketel is, er gaapt er een financieel ravijn vanaf 2026. En we weten dat het probleem alsmaar groter wordt: steeds meer mensen doen een beroep op zorg. Ook zijn er steeds minder mensen beschikbaar om die zorg te verlenen. De uitdaging die er nu bij komt is dus niet alleen het gebrek aan geld, maar ook gebrek aan mensen die zorg kunnen verlenen. Huisartsen protesteren in Den Haag, mensen in Overbetuwe zijn deze zomer deels of helemaal verstoken van huishoudelijke hulp. Toch al overbelaste mantelzorgers, raken nog verder belast.

We zijn blij dat het college bereid is om samen te kijken naar een goede balans in de zorg die wij kunnen leveren. Wat D66 betreft zetten we daarbij vooral ook in op een goede basis, met name voor kinderen en andere doelgroepen die daar behoefte aan hebben.

Door deze basis goed te regelen, kunnen we heel veel duurbetaalde en arbeidsintensieve zorg later voorkomen.

Mee doen: we hebben het in onze gemeente redelijk goed voor elkaar: de meedoenregeling heeft zichzelf bewezen en de inzet op schuldhelpverlening en vroegsignalering werken. De kans om een baan te vinden is beter dan ooit. Goed dat Overbetuwe daar extra op gaat inzetten en dicht bij de mensen blijft staan. We zijn benieuwd naar het plan hiervoor en gaan er graag over in discussie met elkaar. Wel vinden we het jammer dat het college niet van plan is om een pilot met een basisinkomen aan te gaan, maar afwacht wat Den Haag gaat doen.

De stikstofproblemen en de agrarische sector: We roepen Den Haag dan ook op om snel helderheid te verschaffen over het perspectief van de boeren. Goed ook om samen met de provincie boeren te helpen met het nemen van de juiste beslissing over de toekomst. En wat D66 betreft wordt er daarnaast ook beleid gemaakt over wat te doen met de gebieden die straks niet meer voor landbouw worden gebruikt. Wat D66 betreft wordt niet gekozen voor het opofferen van groen voor rood, maar voor ander groen, en dat heeft niks met ons logo te maken.

Een dak boven je hoofd: Ook de woonagenda staat door de ontwikkelingen in een nieuw licht: de verstedelijkingsstrategie voor Overbetuwe en Lingewaard ligt klaar voor besluitvorming, maar de uitvoering is een uitdaging door gebrek aan personeel, materiaal en stijgende kosten en dan hebben we het nog niet over de gevolgen van de stikstofcrisis gehad die ik hiervoor schetste. Ondertussen wachten vele inwoners zonder resultaat op een fatsoenlijke plek om te wonen. Wat D66 betreft maken we ook een bewuste keuze hoeveel groene ruimte we gaan opofferen voor wonen, of dat we gaan voor inbreiden in bestaande kernen, door onder meer de hoogte op te zoeken. Een lastig dilemma, maar wat D66 betreft kiezen we hier voor toekomstige generaties en dus behoud van groen en dus kiezen we zo veel mogelijk voor inbreiding en concentratie in bestaande woongebieden. Woongebouwen zullen wat D66 betreft dus hoger worden in de kernen.

Duurzame energie: Ook willen we graag de discussie aangaan met elkaar over de mogelijkheid om het zoekgebied voor windenergie uit te breiden voor de RES 2.0 en willen we vaart maken met de bestaande plannen langs de A15. We kijken dus uit naar de Notitie Reikwijdte en Detailniveau die als eerste stap richting de RES 2.0 na deze zomer onze kant op komt. De ervaringen met het windpark Midden Betuwe kunnen helpen om toekomstige projecten vlotter te laten verlopen. Daarbij moeten we als gemeente de regie nemen en inwoners en belangenbehartigers en initiatiefnemers vroegtijdig betrekken om tot kaders te komen waarbinnen initiatiefnemers verder kunnen en inwoners voldoende gehoord worden.

Ook politiek gezien hebben we een bijzonder jaar: de gemeenteraadsverkiezingen hebben ook in onze gemeente tot een verschuiving van de macht geleid. Inmiddels is ons college geïnstalleerd met drie nieuwe wethouders en 2 oudgedienden. Dat de kadernota nu niet meer dan suggesties voor plannen bevat is dus logisch, het college heeft hier meer tijd voor nodig en wil ook ruimte om met de raad over de uitvoering in gesprek te gaan. We stellen dat zeer op prijs. Het was wel handig geweest als dat in de kadernota wat duidelijker was geweest over wat bestaand en wat nieuw beleid is en welk nieuw beleid nu wel en welk nieuw beleid nog niet in financieel opzicht in de kadernota verwerkt is, we hebben er niet voor niets veel vragen over gesteld.

We zien dan ook uit naar het uitvoeringsprogramma, dat naar wij verwachten veel meer informatie over de plannen en de financiële consequenties zal geven dan de voorliggende kadernota. Ook zien we uit naar de bijeenkomst over de 'Raad aan Zet', maar verwachten wel in beide gevallen een goed voorbereide bijeenkomst waarbij bouwstenen wordt aangereikt om tot een zinvolle discussie te komen. Dat is dan ook de reden dat wij vinden dat het nu verstandiger is om de kadernota voor kennisgeving aan te nemen, en ondertussen te werken aan het uitvoeringsprogramma en uitwerking daarvan in de begroting.

Tot slot: ik startte mijn betoog met een goede toekomst bereiken we alleen samen. Geen eilandjes denken, maar over onze grenzen heen elkaar de hand reiken.

Het coalitieprogramma sluit daarop aan en heet "Samen aan Zet". D66 wil het college en de coalitiepartijen een compliment geven: ondanks een valse start gaat het er dualistisch aan toe in onze raad en is de discussie die we voeren in de raad een goede. Als dat zo blijft, dan kunnen we veel betekenen voor de toekomst van Overbetuwe en haar inwoners. We hopen met onze inbreng alvast duidelijk te hebben gemaakt welke onderwerpen daarbij wat ons betreft belangrijk zijn.

Dank voor uw aandacht.

Bijlage 9:

Burgerbelangen Overbetuwe (BOB):

Bijdrage BOB kadernota 2023

De kadernota is, zoals aangekondigd en te verwachten, beleidsarm. Zelfs een korte analyse van wat er vanuit Den Haag op ons afkomt en waar we tijdig op in moeten spelen, ontbreekt. Dit is de 9^e kadernota, die BOB behandelt en deze is met afstand de dunste. De neiging om er niets mee te doen en als kennisgeving aan te nemen, is groot, maar dat zou volgens ons een daad van politieke zwakte betekenen. Oppositie voeren doe je op inhoud en niet met deze eigenlijk politiek zinloze acties. Het maakt de behandeling van de begroting niets anders. Ik vraag naar het effect van dit amendement op de begroting 2023 aan de indieners en aan de wethouder. Op dit moment zijn we niet voornemens dit amendement te steunen.

BOB gaat een enkel punt uit de kadernota halen en zal de overige spreektijd gebruiken voor wat ideeën en zoals te doen gebruikelijk bij de kadernota een politiek statement. Verder hebben we geen moties en amendementen ingediend. Ik geef in dit betoog een aantal voorzetten en mocht onverhoopt blijken, dat hier in de begroting niets van terug te vinden is, zullen we dan alsnog met moties en amendementen komen. Alles op z'n tijd. Het college verdient het recht van de twijfel.

De toeristenbelasting zal komend jaar nog niet ingevuld worden en het college zal met een voorstel komen waar de raad zich over zal moeten uitspreken. Deze post zal dus niet in de begroting 2023 kunnen worden opgenomen.

BOB maakt zich al jaren hard voor het betrekken van inwoners en voor een duidelijke rol van de raad. Maar, voorzitter, samen aan zet betekent niet dat het college allerlei problemen waarvoor het college aan de lat staat bij de raad moet leggen. Een voorbeeld is de recente discussie over de aanpak van de schulddienstverlening. BOB wil er echt voor waken dat mensen tussen wal en schip raken, omdat ons college het kompas niet altijd recht weet te houden.

In de kadernota is voor de extra wethouder een bedrag van 72K opgenomen. Volgens ons zijn dat slechts de loonkosten, incl. pensioenkosten. We hebben er vragen over gesteld. U heeft de vragen en de antwoorden ook. De antwoorden waren voor ons niet bevredigend, omdat er in onze optiek ook nog opslagpercentages zijn voor huisvesting, ambtelijke ondersteuning, etc. Zoals u weet hechten wij aan transparantie en aan bestuur dat staat voor haar keuzes, ook als het niet onze keuzes zijn. BOB verzoekt het college dan ook dringend om de totale kosten van de wethouders en de vijfde parttime wethouder zichtbaar te maken in de begroting en niet te rommelen met de vaste regels voor een dergelijke formatie-uitbreiding. Ik roep tevens nogmaals in herinnering, dat BOB zich zeer duidelijk uitgesproken heeft tegen een mogelijk uitbreiding van deze wethouder gedurende deze collegeperiode.

Vorig jaar gaf BOB reeds aan, dat o.a. het Ambtshuis leeggeordend zou kunnen worden. Doordat ambtenaren vaker thuis werken of de dorpen ingaan en er in het gemeentehuis plaats is, is dat haalbaar. We weten, dat het Ambtshuis voor een hoger bedrag in de boeken staat dan de werkelijke waarde, maar met het oog op de nu nog zeer gunstige situatie op de markt, lijkt het goed om boekhoudkundig het verlies te nemen om grotere verliezen als de markt weer inzakt te voorkomen. Alles wijst er op, dat na 2026 er problemen op de begroting kunnen ontstaan. Een leuk overschot van 8,5M vorig jaar lijkt comfortabel en goed. Ik ga nu even niet verder in op de oorzaken hiervan. BOB wil het college oproepen rekening te houden met dit financieel ravijn, zolang tussen Rijk en VNG nog geen deugdelijke oplossing is. Wij zien graag voorstellen naar de raad komen hoe dit opgevangen kan worden.

We zijn content met hetgeen er summier opgemerkt wordt over het groenonderhoud. Wat wij al jaren missen is een meerjarenbeleid met betrekking tot het onderhoud en het uitbreiden van het groen in Overbetuwe. Het is beschamend dat sinds 2010 in het handboek locatie-eisen moet worden geconstateerd "Er moet nog een groenstructuurplan voor de hele gemeente Overbetuwe gemaakt worden." Tegels wippen met aan aanpak a la Steenbreek is leuk, maar om echt impact te maken zal onze gemeente meer aan de bak moeten en op dit punt aan de Omgevingsvisie een vervolg geven met een concreet uitvoeringsplan. Ook hier nodigen wij het college uit om met voorstellen aan de raad te komen.

Bij de Raad van State loopt nog onze zaak voor wat betreft de realisatie van de Railterminal Gelderland. Naar verwachting in september of oktober uitspraak. Daar kan nog van alles uitkomen. De provincie in het gelijk, de gemeente in het gelijk of een bestuurlijke lus. Dat laatste betekent bijna zeker ook, dat de provincie na enige aanpassingen verder kan. Onwenselijk. Vanuit BOB willen we het uiterste doen om deze ongewenste en onnodige railterminal tegen te houden. De CO2/stikstof problematiek dwingt Nederland tot stevige maatregelen. We vroegen ons af wat de gevolgen van de bouw en het gebruik van Railterminal Gelderland zijn in dit kader. We hebben alle benodigde informatie bij de provincie en anderen opgevraagd en we hebben aan een te zake deskundig bureau gevraagd de berekeningen hieromtrent te maken. Er komt een rapport, waarin ingegaan wordt op de gevolgen van gebruik en bouw van de Railterminal.

- Hoeveel stikstof zal de bouw naar verwachting veroorzaken?
- Hoeveel uitstoot zal er bij gebruik zijn? Treinen, vrachtwagens, etc.
- Wat betekent dit voor de verbreding en doortrekking van de A15?
- Wat betekent dit nu en op termijn voor het verkeer en de vervoerssector?
- Wat betekent dit voor de bouwsector in de omgeving?
- Moeten er – om de normen te halen – nog boeren uitgekocht worden?
- Wat betekent dit voor de bouw en ingebruikname van nieuwe bedrijven in de directe omgeving?

Naar wij hopen en verwachten komt hier een stevig rapport uit en dat willen we toch nog eens nadrukkelijk zetten tegenover de nut-en-noodzaakvraag van de Railterminal Gelderland. Waanzin moet gestopt worden
Voorzitter, ik wil het hier voor de eerste termijn bij laten.

Bijlage 10:

VVD:

Bijdrage 1^e termijn Kadernota 2023

Kaders in een tijd van crises

Vandaag bespreken we de eerste Kadernota van het nieuwe college. Bij hun aantreden hebben we enkele kritische kanttekeningen geplaatst. We zijn er echter van overtuigd dat dit college vol goede intenties aan deze uitdagende periode is begonnen.

Ook voor ons als VVD fractie is het even wennen. Wij zullen ons constructief kritisch opstellen en zo hebben we ook naar deze Kadernota gekeken. We maken ons zorgen over diverse crises die momenteel Nederland en zeker ook onze gemeente raken. Wij roepen het college op om daarop te anticiperen.

Organisatie

We zitten in Nederland in een personeelscrisis. Bedrijven kampen alom met personeels-tekort en werkzaamheden worden uitgesteld of niet eens aangenomen. Belangrijke functies komen in het gedrang.

Wij hadden in Overbetuwe met de organisatie nu al een uitdaging. We vragen ons af hoe het college is voorbereid op deze crisis. Met een motie (M3) vragen we om een overzicht van de meest vitale functies en om een plan om te waarborgen dat deze functie beschikbaar blijven voor onze inwoners en ondernemers.

Economie

De economie draait nog altijd goed. We hebben in Overbetuwe echter nauwelijks ruimte voor bedrijven om zich te vestigen of uit te breiden. De kadernota besteedt weinig woorden aan de economie. De vraag is waar gaat het college de letterlijke en figuurlijke ruimte voor bedrijven creëren? Verder worden we getroffen door een stikstofcrisis. Dat raakt ons allemaal, maar onze agrariërs waarschijnlijk het eerst en nog het meest. Er staat echter niets daarover in de kadernota en ook niet over het effect op projecten en bijvoorbeeld de woningbouw. De vraag is hoe anticipeert het college op de stikstofcrisis en wanneer mogen we hier meer duidelijkheid over verwachten?

Verkeersveiligheid

Het is goed om te lezen dat het college veel waarde hecht aan verkeersveiligheid. De raad heeft zich hierover eerder ook al in diverse moties uitgesproken. De BLIQ verkeers-veiligheidsrapportage 2017-2021 geeft een heel duidelijk beeld van de verkeersonveilige situaties.

Onze inwoners weten ook heel goed waar de onveilige situaties zijn. We moeten nu niet langer onderzoek, maar de maatregelen gaan uitvoeren. We zijn het erover eens dat € 50.000 daarvoor volstrekt ontoereikend is.

In een motie (M4) vragen we om nog dit jaar concrete maatregelen te benoemen en het benodigde bedrag daarvoor in de begroting vrij te maken. Verder zouden onze inwoners actief geïnformeerd moeten worden over de verkeersonveiligheid, de aanpak daarvan en de vorderingen in de maatregelen.

Met de komst van GroenLinks in het college mochten we meer aandacht voor de fiets verwachten. Dat is wat ons betreft goed. We willen het college waarschuwen: Overbetuwe is een plattelandsgemeente met lang niet alle voorzieningen in de kernen en een matig OV. Laat de inwoners buiten Elst, die zijn aangewezen op de auto, niet in de kou staan.

Financiën

In de vorige periode waren we nog genooddaakt om te bezuinigen. Het is toen gelukt om met name de kosten in het Sociaal Domein te beheersen. Iets wat oprecht een ware prestatie genoemd mag worden. Waar de rekenkamer terecht aangeeft dat de focus sterk op de financiën lag, verwachten we nu meer aandacht voor de kwaliteit en het beheersen van de crisis in o.a. de jeugdzorg. We treffen daarvoor echter geen kaders aan.

Het coalitieprogramma is nog niet financieel doorgerekend in deze kadernota. Wellicht was de tijd daar ook wat kort voor, maar daardoor biedt de kadernota eigenlijk geen financiële kaders. De meicirculaire maakt het beeld nog weer anders.

De VVD is van mening dat uit deze kadernota nog onvoldoende blijkt hoe het college zich wapent tegen de crises waarmee we worden geconfronteerd, we missen belangrijke beleidskaders en ook

financieel biedt deze kadernota onvoldoende kaders. Met ons amendement (A1) stellen we voor om deze kadernota voor kennisgeving aan te nemen.

We hopen en verwachten dat het college bij de begroting met meer visie en doorrekening van beleid komt. We gaan dan in november op constructieve wijze graag het debat aan over de te maken keuzes.

Die keuzes zouden overigens wellicht minder gebaseerd worden op financiën en meer op personele beschikbaarheid.

Bijlage 11:

Groenlinks:
Kadernota 2023

Dankuwel voorzitter.

Geachte leden van deze raad, andere aanwezigen en vooral ook de mensen thuis. Ik wil graag met u delen hoe GroenLinks Overbetuwe aankijkt tegen de Kadernota 2023.

Dit is mijn eerste Kadernota als fractievoorzitter van GroenLinks en ook de eerste van dit college. Voor raadsleden en de gemeentelijke organisatie is de Kadernota een belangrijk document. Hierin worden de kaders voor de komende begroting vastgesteld. Je zou kunnen zeggen dat het onderdeel is van de voorpret: welke mooie dingen gaat Overbetuwe in de komende periode doen?

De voorpret valt alleen een beetje tegen. Het college is bezig met het schrijven van een uitvoeringsprogramma, maar dat is nog niet klaar. En dat snap ik wel, maar het voelt een beetje alsof ik met mijn ingepakte rugzak op het station klaarsta voor een weekendje weg, om vervolgens te horen dat de trein pas over een paar maanden komt.

Toch wil ik dat gevoel van voorpret proberen vast te houden door te kijken naar wat we al wel terugzien van onze ideeën voor de inwoners van Overbetuwe.

Laat ik beginnen te zeggen dat de route van deze Kadernota ons bevalt. De voorgestelde nieuwe programma-indeling volgt de indeling van het coalitieprogramma. Dat programma hebben wij mede opgesteld en daar staan we dus volledig achter. De titel: Samen aan zet! Het gaat om **wat** we doen, maar ook om **hoe** we het doen. In elk geval doen we het **samen**.

Dan naar de inhoud. Hierbij richt ik me op drie onderwerpen.

Ten eerste: echte duurzaamheid. Zoals het college zelf beschrijft gaat het bij duurzaamheid niet alleen om energietransitie, maar om veel meer. Klimaatadaptatie is belangrijk: hoe gaan we om met het veranderende klimaat? Maar GroenLinks wil ook aandacht voor klimaatmitigatie, dus het voorkomen van verdere klimaatverandering. De circulaire economie speelt een grote rol: grondstoffen hergebruiken is belangrijk. En 'niet van toepassing' schrijven in de paragraaf duurzaamheid van raadsvoorstellen? Dat kan dus **echt** niet meer.

Ten tweede: fijn wonen. Herinnert u zich nog uw voorpret bij het verhuizen naar een nieuwe woning? Ik gun alle woningzoekenden deze voorpret, maar daar moet nog veel werk voor gedaan worden. Het college wil 1000 kwalitatieve en duurzame woningen realiseren met nadruk op woningen voor starters, sociale woningbouw en seniorenwoningen. Er wordt onder andere ondersteuning geboden voor projecten met tiny houses en mantelzorgwoningen. Mooie plannen! GroenLinks verwacht hierin daadkracht en niet alleen mooie woorden. Samen aan zet, toch? Pak dit dan op **samen** met onze inwoners en versterk hun enthousiasme en daadkracht. Niet alleen binnen de gemeentelijke organisatie zijn experts aanwezig. Huidige en toekomstige inwoners staan te springen om met kleinschalige initiatieven aan de gang te gaan. Haal de rem eraf en geef hen ruimte, **letterlijk**. Door pilots uit te rollen kunnen we kijken wat er gebeurt als we samen aan het roer staan. Dat zou zomaar kunnen werken! En werkt het niet? Dan sturen we bij. **Samen**.

Om van en naar je woning te bewegen, ben je onderdeel van het verkeer. Niemand ontkomt daaraan. In deze Kadernota wordt gesteld dat goede bereikbaarheid noodzakelijk is voor de leefbaarheid in onze kernen. Het budget voor aanpak van verkeersonveilige situaties is ontoereikend. Voorpret is hier misschien niet het juiste woord, maar GroenLinks kijkt reikhalzend uit naar het actieplan verkeersveiligheid en de concrete voorstellen waar het college in de Begroting 2023 mee komt.

En dan mijn derde en laatste punt: welbevinden. Het coalitieprogramma heeft als titel 'Samen aan zet'. Voor GroenLinks betekent dit dat raad en college samen aan zet zijn, maar vooral ook dat de gemeente en **onze inwoners** samen aan zet zijn. We wonen hier **samen**, in dit mooie groene gebied. Soms pas kort, soms al heel lang. Allemaal houden we op onze eigen manier van Overbetuwe. Vanwege evenementen zoals de HeteRun in Heteren, het Kersenfeest in Driel, de Paardenmarkt in Elst, carnaval en Blauwe Dinsdag, maar ook vanwege de mogelijkheden om lekker te fietsen en te wandelen, bijvoorbeeld in Park Lingezegen, maar ook op allerlei andere plekken. Er zit heel veel energie in onze inwoners!

Onze inwoners staan centraal. Als het zelf even niet lukt, kunnen ze bij de gemeente terecht. GroenLinks staat voor laagdrempelig contact. Geen 'van het kastje naar de muur'-situaties, maar 1 keer je verhaal doen en dan gewoon goed geholpen worden. Informatie die eenvoudig te vinden **en** te lezen is, ook voor mensen die werken met de computer lastig vinden of laaggeletterd zijn.

Voorzitter, ik rond af met een korte blik op de actualiteit. We zien stijgende coronacijfers, protesterende boeren vanwege de voorgenomen stikstofmaatregelen, een oververhitte woningmarkt en grote tekorten aan professionals in sectoren als de zorg, het onderwijs en de overheid. Om deze problemen op te lossen moeten we **samenwerken**.

Samen aan iets werken betekent ook dat je **vertrouwen** in elkaar moet hebben. Ik vertrouw het college op het schrijven van een mooi uitvoeringsprogramma en Begroting 2023. Ik hou mijn voorpret tot 8 november vast, want dan sta ik hier weer. En mocht dat nodig zijn, dan helpt GroenLinks Overbetuwe enthousiast mee aan het verbeteren van de plannen. Want we doen het **samen**.

Dankuwel.

Bijlage 12:

PvdA:

Voorzitter,

De Kadernota 2023. Het eerste beleidsmatige uitgangspunt van dit college luidt:

“ramingen zijn realistisch en volledig.”

In mei 2021, in de vorige raadsperiode, vlak voordat we naar de provincie werden

geroepen om de begroting op orde te krijgen, hadden we een sessie in de raadszaal waarin we hoorden dat Overbetuwe verkeerd bezig was met begroten. Vanaf dat

moment zou het beter gaan, dachten we. Hoe naïef. De jaarstukken 2021 laten zien dat de ramingen in Overbetuwe nog altijd onrealistisch en onvolledig zijn.

Voorzitter, dit weekend herlas ik het boek *Het land is moe, verhandeling over onze ontevredenheid*, van Toni Judt, een sociaaldemocraat.

In dat boek citeert hij Adam Smith, de grondlegger van de klassieke economie:

“Een samenleving kan onmogelijk bloeien en gelukkig zijn als een grote meerderheid van de mensen in armoede en ellende moeten leven.”

Het is een uitspraak die we moeten lezen in de tijd waarin Smith leefde. Dat was van 1723 tot 1790, maar zijn uitspraak gaat nog altijd op.

We weten uit talloze rapporten dat de economische achterstelling van inwoners zich

vertaalt in een slechtere gezondheid, gemiste onderwijskansen en in toenemende mate in symptomen als depressie, alcoholisme, zwaarlijvigheid, goklust en kleine criminaliteit.

Economische ongelijkheid versterkt de problemen. En maakt ook dat we elkaar minder vertrouwen. Inwoners die meer geld verdienen worden gemiddeld ouder en doen dat gemiddeld in een betere gezondheid.

Daar komt bij dat sommige mensen die een meer dan gemiddeld inkomen krijgen een toenemend gevoel van superioriteit ervaren op basis van hun bezit. De vooroordelen ten aanzien van hen die lager op de maatschappelijke ladder staan, verharderen.

Om al die redenen vindt de PvdA dat we lokaal alles moeten doen om de mensen die een steun in de rug kunnen gebruiken, te helpen.

De PvdA wil investeren in werk dat fatsoenlijk betaalt, ook in vrijwilligerswerk.

Doe mee met experimenten op dat vlak en maak als gemeente je interesse kenbaar aan het Ministerie en bij de provincie.

Starters moeten we aan een betaalbare woning helpen.

Ook mensen met een kleine portemonnaie moeten isolatiemaatregelen en zonnepanelen kunnen betalen. *“Je kunt niet groen doen als je rood staat.”*

De PvdA maakt zich geen zorgen over de partijgenoten en de GroenLinkers die aan de Wageningen Universiteit werken en pleiten voor klimaatmaatregelen.

De PvdA wil wel dat lassers, politieagenten, wijkverpleegkundigen, leerkrachten en schilders in Overbetuwe een betaalbare woning kunnen kopen of huren.

En de PvdA wil dat ook deze inwoners de klimaatmaatregelen in onze gemeente kunnen betalen met hun loon.

De onvrede van mensen met geldzorgen over politici neemt toe en het vertrouwen in de instanties neemt steeds verder af. Nodig mensen niet uit op het gemeentehuis, maar zoek hen op en biedt een uitweg uit de schuldensituatie.

Als praktijkondersteuners inderdaad leiden tot goede en betaalbare zorg, dan moet de gemeente met de zorgverzekeraars structureel hieraan bijdragen.

En we moeten kijken naar andere mogelijkheden om de nuldelijnszorg te ondersteunen.

Inwoners kennen de wijkagent niet. Onze gemeente moet meer investeren in veiligheid voor onze inwoners.

U hoort hier een pleidooi voor maatschappelijke investeringen. Steun motie M-1.

Motie M-2 vraagt om de komende jaren ontmoetingen van inwoners in de Huiskamers financieel te steunen. BOB, D66, VVD en CU dienen deze motie mee in. Wij vragen om steun van de andere fracties.

Voorzitter, collega's,

Eerder had ik het over economische ongelijkheid. Natuurlijk bestaat er ook politieke ongelijkheid. Collegepartijen hebben meer invloed op wat er lokaal gebeurt dan niet

collegepartijen. Er is niet voor niks gekozen voor een collegeprogramma in plaats van een raadsprogramma.

Het college moet raad en samenleving in staat stellen om te kiezen uit verscheidene mogelijkheden. En het college dient zelf een richting aan te geven.

Bij de installatie van het college op 11 mei vroegen we om die richting. Die zou bij de Kadernota komen. Het college heeft die kans voorbij laten gaan.

Het is u vergeven. De verkeringsperiode van 100-dagen is nog niet voorbij. We zitten ongeveer op de helft.

Maar de PvdA wil uiterlijk bij de Begrotingsbehandeling in visie en met concrete maatregelen zien wat dit college anders maakt in vergelijking met het vorige college met de VVD. U bent nu echt aan zet!

Dank u voorzitter.

Elbert Elbers
fractievoorzitter PvdA Overbetuwe
5 juli 2022

Bijlage 13:

Christenunie:

Kadernota 2023

Veel mooie plannen en ambities. Samen aan Zet. De kadernota leest vrij zonnig weg. Maar wanneer we naar de lucht kijken, is die wat de ChristenUnie betreft echt niet alleen maar prachtig blauw! Wij missen wat wolken in de kadernota. Niet omdat we pessimistisch zijn. U kent ons als een positief en constructief-kritische fractie. Wel omdat de realiteit laat zien dat er grote uitdagingen op ons blijven afkomen.

Ik benoem dadelijk 3 wolken en een schaduwkant. Daarna ga ik nog kort in op één van de moties en het amendement. En ik sluit af met een laatste opmerking.

Welke wolken ziet de ChristenUnie aan de horizon?

1. Als eerste de stikstofcrisis. Om maar een actualiteit te noemen. Gevolgen daarvan zullen vast niet aan Overbetuwe voorbij gaan. Als het gaat om klimaat, is er nú actie nodig. Mbt stikstof vraagt dat onder andere om zo snel mogelijk inzichtelijk te maken wat de impact is. Bijvoorbeeld voor de agrarische sector in onze gemeente. En als het gaat om klimaat, helpen alle beetjes. Het gedachtegoed van project Steenbreek doorvoeren is makkelijk te realiseren. Door aan te sluiten bij Stichting Steenbreek. Daar nog langer mee wachten is niet nodig. Ook financieel niet: bij het vorige agendapunt is er een overschot van EUR 232.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaamheid.

2. Een andere wolk is de krapte op de arbeidsmarkt, de schaarste van materialen, inflatie en renteontwikkelingen.

In de kadernota staat dat er risico's kunnen zijn voor de uitvoering van projecten en programma's indien de krapte op de arbeidsmarkt zich structureel voortzet. Er is geen glazen bol. Om realistisch te zijn, is serieus rekening houden met "indien" wat de ChristenUnie betreft noodzakelijk. Net als serieus voorbereiden op de schaarste van materialen, inflatie en renteontwikkelingen. Wat betekenen al deze ontwikkelingen bijvoorbeeld voor onze ambities om te voorzien in voldoende, passende, betaalbare en duurzame woningen? Zijn er straks nog mensen om plannen voor woningbouw te maken, de woningen te bouwen. En als die mensen er zijn, zijn er dan nog materialen? En zijn de plannen nog te realiseren bij oplopende kosten? Dat, nog los van de stikstofcrisis

De motie van de VVD over krapte op de arbeidsmarkt en vitale functies dienen we daarom mede in.

3. Dan een wolk die we niet moeten vergeten: vraagstukken die niet in één hokje passen.

Organisaties en initiatieven die zich inzetten op het snijvlak van verschillende 'potjes' of regelingen.

Dan denk ik bijvoorbeeld aan het gesprek dat ik had met Studiebolwerk, hier in Elst. Een organisatie die opereert op het gebied van onderwijs en zorg voor jongeren. De scheidslijn tussen onderwijs en zorg is niet altijd even scherp of elke keer hetzelfde. Activiteiten kunnen niet stabiel gefinancierd worden uit het potje onderwijs of het potje zorg. Met als risico dat jongeren die hulp nodig hebben

hierdoor van de regen in de drup belanden. Hetzelfde geldt voor combinaties op het snijvlak werk & inkomen en zorg. En voor het betrekken van jongeren bij beleid: dat zit in alle programmaonderdelen! Laten we zorgen dat we deze wolk kleiner maken. Goede initiatieven die niet precies passen binnen bestaande structuren verdienen steun, praktische oplossingen en maatwerk. Dat vraagt samenwerking en samenhang tussen de verschillende regelingen en afdelingen binnen de gemeente. Dat lijkt me nu bij uitstek een kans om samen aan zet te zijn.

4. En dat brengt me bij de schaduwkant van samen aan zet. Die hebben we eerder ook al bij het coalitieprogramma aangegeven: gaat het college op korte termijn met daadkracht aan de slag? Het verkiezingsmotto van de ChristenUnie was Samen Recht Doen. We staan dan ook positief tegenover 'samen'. Maar hoeveel tijd vraagt 'samen' voor de invulling van concreet beleid. De kiezer heeft gesproken en partijen mandaat gegeven om te besturen. Dus laten vooral ook dóen!

Nog paar woorden over een motie en het amendement.

- De kadernota is nog heel globaal. Plannen zijn op dit moment nog niet verder uitgewerkt. En ook de bijbehorende financiën zijn nog niet inzichtelijk gemaakt. Heel begrijpelijk. Niet veel meer dan het coalitieprogramma. Wel steunen wij het amendement van de VVD om kennis te nemen van deze kadernote ipv het vast te stellen;

- En wij kunnen ons zeker vinden in de oproep van de PvdA om ongelijkheid tegen te gaan. Tegelijk vraagt dat om bewuste keuzes, die wij nu nog niet kunnen overzien.

En dat brengt mij bij mijn laatste opmerking:

In het coalitieprogramma staat: "we werken waar dit mogelijk is alternatieven uit, zodat er een keuze is (tenzij gemotiveerd kan worden dat er geen alternatieven bestaan)".

Gezien alle wensen, ambities en ook wolken, ziet de ChristenUnie bij het uitvoeringsprogramma en de begroting graag terug welke scenario's, opties of alternatieven zijn overwogen. En wat de (on)mogelijkheden daarvan zijn. Dit helpt om te controleren wat er niet is onderzocht. En om bewust prioriteiten te stellen en keuzes te maken. Waarbij we ook expliciet kunnen zijn over wat wel en wat er niet kan. Zodat we zo realistisch mogelijk kunnen voorzien hoe zonnig het leven in Overbetuwe blijft. Want dat is wat we voor iedereen wensen!